

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

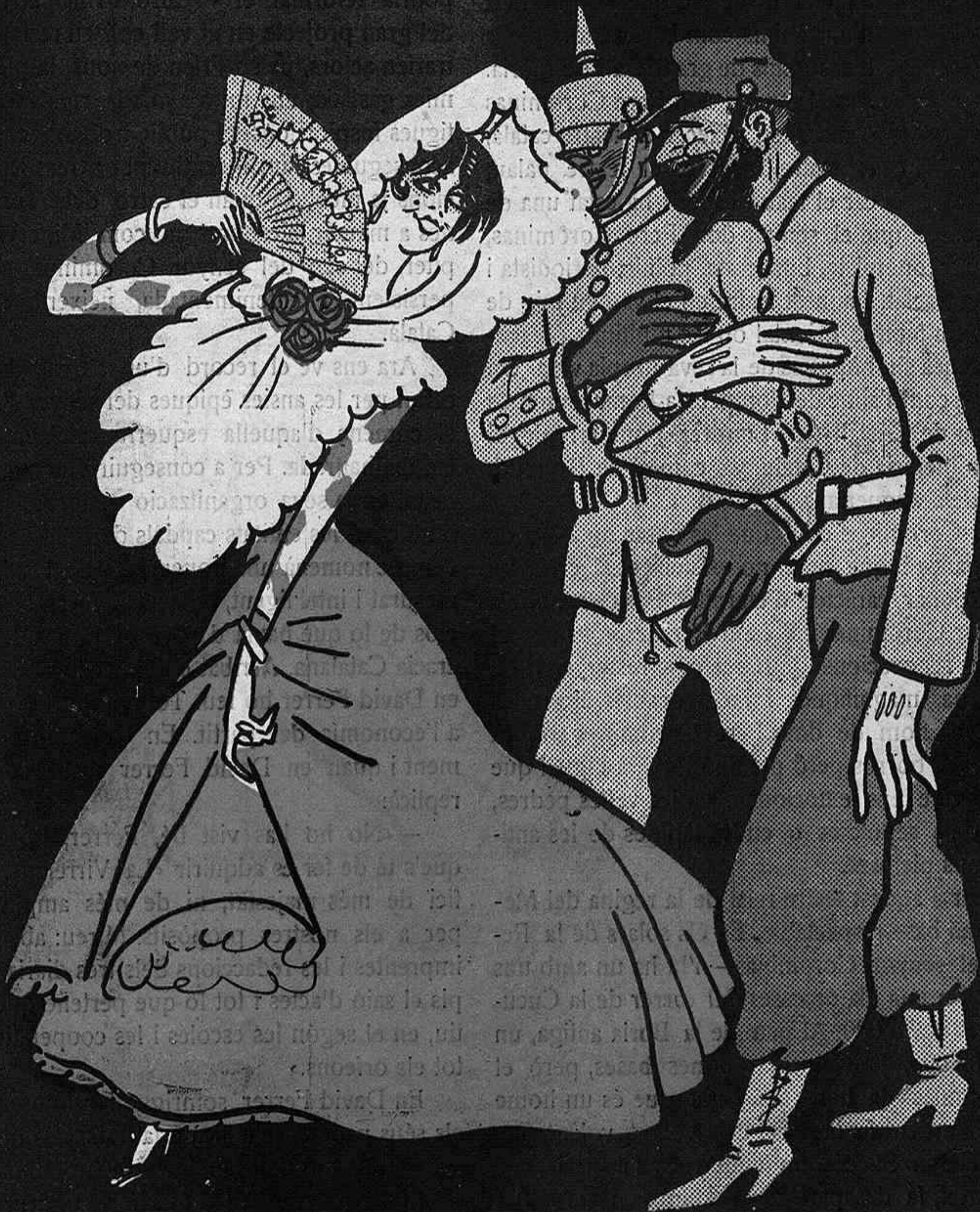
Núm. 1902

Any XXXVII

BARCELONA 11 DE JUNY DE 1915

PERIÓDIC HUMORÍSTIC IL·LUSTRAT

10 cèntims — Atrassats: 20

FLIRTEJANT

—Dignes la veritat, noia. Qui t'agrada més de tots dos?

—No puc contestar-la aquesta pregunta. Ho tinc privat d'en Dato

Els palaus imaginaris

EL senyor don Pere Corominas algú va escriure—i me sembla que vaig ésser jo—que era un home poèmic. Això no vol dir que el senyor don Pere Corominas sigui tot un poema, sinó que veu i fa les coses amb aquella magestat que sempre neix d'una ànima com la seva, tota plena d'ensomnis de grandesa i de gloria. Ara el senyor don Pere Corominas somnia en aixecar el teatre català, el teatre marbre, el teatre palau; car el teatre esperit ha estat una de

les poques coses que el senyor don Pere Corominas, poeta, filòsof, economista, buròcrata, polític, periodista i orador, no ha tractat. I aquest teatre ell el veu en mig de la ciutat com un temple oriental on les multituds presenciarien les escenes simbòliques de la seva propia vida. Un teatre enorme, com l'antic de Pompeia, a Roma, sumtuós com el «Palau de Cristall», de Londres, i que arreplegui la religiositat literaria de Catalunya com el de Bayreuth arreplega la dels wagnerians.

El senyor Corominas creu que les coses no s'han de fer dues vegades i que quan no existeixen, al crear-les se'ls hi deu donar caràcter d'eternitat. Pericles ho feia així i el senyor Corominas vol ésser Pericles. Quan en el futur, i en les renovacions de Barcelona, restin com en la ciutat eterna, magnífiques i inderrocables, les runes del Coliseu, el nom de don Pere Corominas sorgirà d'elles, una mica borrós però ple de gloria, a l'igual que aquells noms que ens emocionen, en les velles pedres, desgastades, dels sepulcres o en les làpides de les antigues fundacions pietoses.

La base per a aquest teatre reial de la regina del Mediterrani és una base respectable. En els solars de la Reforma—diu el senyor Corominas—n'hi ha un amb uns 50,000 pams. En una illa de cases del carrer de la Cucurulla, un altre de 75,000. Al peu de la Boria antiga, un tercer amb 82,000. Ja són unes bones bases, però el senyor Corominas—ja hem assegurat que és un home èpic—i la seva ardent fantasia segueix volant, volant, fins a la plaça del Bon Succés, on enderroca l'església, enfonsa el quartel, fa desaparèixer l'estimada taverna del Cisquet, destrueix els caus històrics del carrer de Ramalleras, se beu el «Café del Oceano», i en aquell solar—¡300,000 pams!—ja en plena èpica, fa sorgir el «Palau del Teatre Català». Es clar que aconseguir aquesta mera-

vella se presta a temeraries il·lusions crematístiques, però el senyor Corominas, cavaller Baiard de la dramàtica catalana, confessa que el solar de l'illa de cases del carrer de la Cucurulla costarà 6.000,000 de pessetes i 8.000,000 el del Bon Succés, més no s'espanta, i a les possibles re- criminations respon llògic i arrogant: «Qui parla de prodigalitats? Doncs què, no hem fet els cementiris? No hem aixecat mercats? No hem construït clavegueres? A què vé, doncs, regatejar quatre mil·lions per a el fogar de les lletres patries?»

A les realitats futures del senyor Coromines, home d'esquerra, el senyor Durán i Ventosa, conservador i regionalista constructiu, oposa les realitats immediates. Tot desitjant el Palau de les Glories Dramàtiques ¿no és podria reformar el «Teatro Principal», fent un tanteig del gran projecte en el vell coliseu restaurat? Se concentrarien actors, ne sortirien de nous, la plèiade teatral una mica gastada, una mica agotada, renovaria les seves antigues inspiracions, el públic trobaria en les comoditats aconseguïdes, un incentiu per a ressucitar les seves aficions ja mortes i quan el carro dels Tespis catalans tornés a marxar, aleshores, no com Minerva del cap de Júpiter, del cap del senyor Coromines, sinó d'una acció persistent i entenimentada, neixeria el gran Teatre Català.

Ara ens ve el record d'un altre palau nonnat, concebut per les ansies èpiques del senyor Corominas. Era el començ d'aquella esquerra catalana tan pintoresca i tan malhaurada. Per a aconseguir una més gran homogeneïtat en la seva organització se pensà en aplegar dins d'un casal les entitats capdals dels partits que se sumaven. Se nomenà una ponència i en David Ferrer, home mesurat i intel·ligent, redactà un estudi sensat i minucios de lo que havia d'ésser el nou Casal de la Democràcia Catalana. Arribat el dia d'exposar els estudis fets, en David Ferrer ho feu. Tot era viable, eficaç i adequat a l'economia del partit. En Corominas escoltà atentament i quan en David Ferrer acabà, concienzudament, replicà:

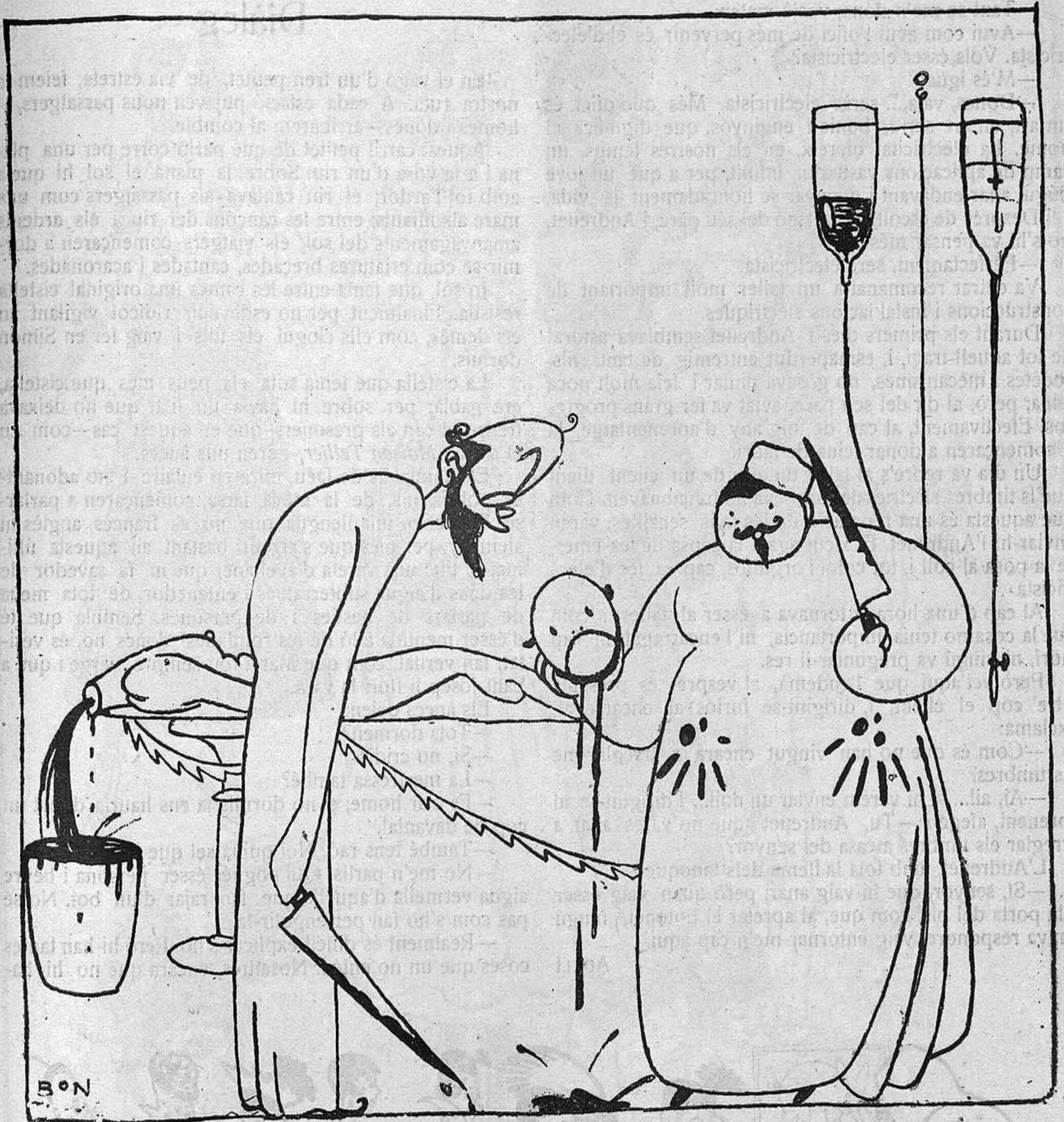
—«No ho has vist bé, Ferrer, no ho has vist. Lo que's té de fer és adquirir «La Virreina». No hi ha edifici de més majestat, ni de més amplitut a Barcelona per a els nostres propòsits. Mireu: abaix, posariem les imprentes i les redaccions dels tres diaris, en el primer pis el saió d'actes i tot lo que pertenesqués a lo recreatiu, en el segon les escoles i les cooperatives i a dalt de tot els orfeons.»

En David Ferrer somrigué i calmosament arreplegà els seus papers, se'ls ficà a la butxaca i digué:

—Tens raó no! Ja m'avisareu...

El procés d'aquell projecte, se podria titular així: De la Virreina al carrer de l'Est.

Imitem an en Sanxo: «Mesura, senyors, mesura, que tota afectació és dolenta!» Perque encara que a l'evocació de la paraula del senyor Corominas, reproduït el

A LA CLÍNICA

—Doctor Fritz!... I d'això en diu fer una operació?
 —D'això se'n diu fer un cap nou, burro!... Què sabs tu els miracles
 que arriba a obrar la nostra kultura científica?

miracle de la lira d'Orfeu, les pedres se juntessin, no oblidem que un teatre se fa gloria en el carro de Lope de Rueda, o en el corral de la «Pacheca» o en l'empositat de Shakespeare i que'l senyor Granieri pot representar escenes drolàtiques en el «Teatre Catalá», mentre els nostres actors reproduïxen per les ruralies les antigues picardies de la faràndola. I posant en la seva fantasia aquesta mesura, l'autor de *Les Presons Imaginaries*, no passarà a ésser-ho dels Palaus Imaginaris.

PARADOX

Del Jardí dels humoristes

L'APRENENT D'ELECTRICISTA

Era un xicot tan negat amb els estudis, l'Andreuet, que, un cop hagué après les quatre regles i una mica de lletra, ja no pogué passar més endavant.

El séu pare va cridar-lo, un dia:

—Mira, Andreuet: com que veig que no vols estudiar més, o no tens prou cap per als llibres, he decidit posar-te d'aprenent. ¿Quin ofici te agradaria a tu?

—Tant se me'n dóna; vostè mateix.

—Avui com avui l'ofici de més pervenir és el d'electricista. Vols ésser electricista?

—M'és igual.

—Doncs, vaja,... seràs electricista. Més que ofici és un art, un art serio, bonic i enginyós, que dignifica al home. La electricitat ofereix, en els nostres temps, un camp de aplicacions vastíssim, infinit, per a que un jove pugui anar endavant i guanyar-se honradament la vida.

Després de escoltar el sermó del seu pare, l'Andreuet, no s'hi va pensar més:

—Perfectament, seré electricista.

Va entrar recomanat a un taller molt important de construccions i instal·lacions elèctriques.

Durant els primers dies l'Andreuet semblava astorat de tot aquell tragí, i, esmaperdut entremig de tants fils, rodets i mecanismes, no gosava piular i feia molt poca feina; però, al dir del seu pare, aviat va fer grans progressos. Efectivament, al cap de mig any d'aprenentatge, ja li començaren a donar feina de fadrí.

Un dia va rebre's al taller un avís de un client dient que'ls timbres elèctrics de casa seva no funcionaven. Com que aquesta és una reparació de les més senzilles, varen enviar-hi l'Andreuet. El xicot agafà la capsa de les eines, se la posa al coll i, tot cofoi i orgullós, cap «a fer d'electricista».

Al cap d'una hora ja tornava a ésser al taller; i com que la cosa no tenia importància, ni l'encarregat, ni cap fadrí, ni ningú va preguntar-li res.

Però vet'aquí que l'endemà, al vespre, es presenta altre cop el client, i, dirigint-se furiós al encarregat, exclama:

—Com és que no han vingut encara a arreglar-me els timbres?

—Ai, ai!... si hi vàrem enviar un noi!... I dirigint-se al aprenent, afegeix;—Tu, Andreuet ¿que no vares anar a arreglar els timbres a casa del senyor?

L'Andreuet, amb tota la flema dels tanoques:

—Sí, senyor, que hi vaig anar; però quan vaig ésser a la porta del pis, com que, al apretar el botonet, ningú em va respondre, vaig entornar-me'n cap aquí.

ADELÍ

Diàleg

En el vagó d'un tren petitet, de via estreta, feiem la nostra ruta. A cada estació pujaven nous passatgers,—homes i dones—arribàrem al comble.

Aquest carril petitet de que parlo corre per una plana i a la vora d'un riu. Sobre la plana el sol hi queia amb tot l'ardor; el riu cantava als passatgers com una mare als infants; entre les cançons del riu i els ardents amanyaments del sol, els viatgers començaren a dormir-se com criatures breçades, cantades i acaronades.

Jo sol, que tenia entre les cames una original cistella resistia. Finalment per no esdevenir ridícol vigilant an els demés, com ells cloguí els ulls i vaig fer en Simón dormís.

La cistella que tenia sota els peus més que cistella, era gabia; per sobre hi havia un filat que no deixava treure el cap als presoners, que en aquest cas—com en el de la *Maison Tellier*,—eren uns ànecs.

Els animalets de Déu, miraren enlaire i no adonant-se, pobrissons, de la meva farsa, començaren a parlar-se. Ells tenen una llengua que no és francès, anglès ni alemany, per més que s'arretiri bastant an aquesta última; jo tinc una vareta d'avellaner que'm fa savedor de les déus d'aigua subterrànies i entenedor de tota mena de parlars de besties i de persones. Sembla que té d'ésser mentida alló de les rondalles? doncs no, és veritat, tan veritat, com que Maria fou sempre verge i que a Sant Josep li florí la vara.

Els ànecs deien:

—Tots dormen?

—Sí, no cridis.

—La mestressa també?

—Es clar home; si no dormís ja ens hauria donat un cop de davantal.

—També tens raó. Noi quina set que fa!

—No me'n parlis. Qui pogués ésser persona i beure aigua vermella d'aquella que fan rajar d'un bot. No sé pas com s'ho fan per engolir-la.

—Realment és difícil explicar-s'ho. Però hi han tantes coses que un no entén. Nosaltres, encara que no hi ha-

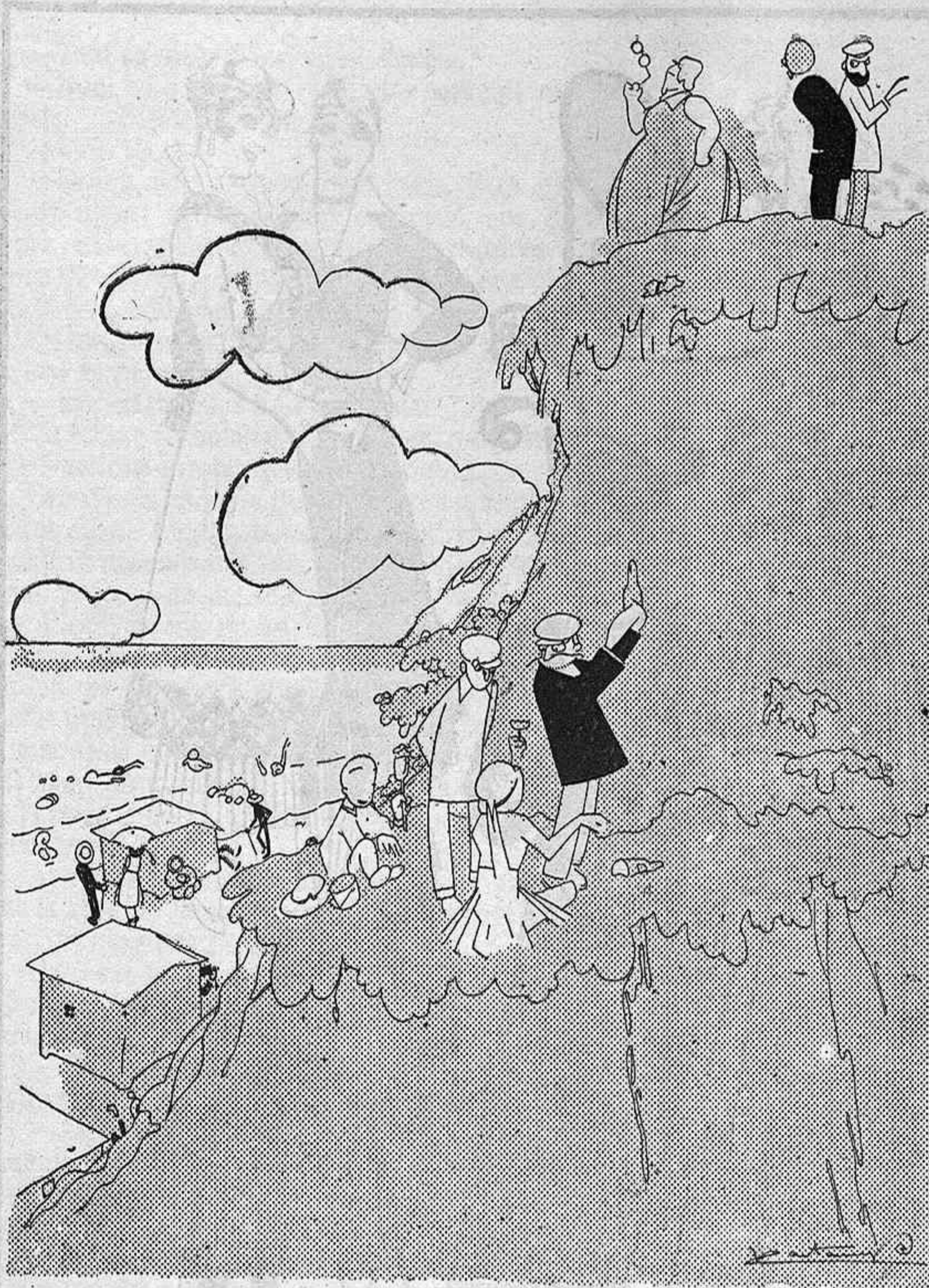
LA PROTESTA DE LES JULIES.

—Una de dues, senyor Muley: O fa canviar el nom de l'elefanta o ens canviem nosaltres el nostre.

ÚLTIMA MODA

Elles.—¿Oí, estimat llegidor,
que sempre «el nou figuri»
és el que'ns està millor?...
Vaja, home, digui que sí.

—Miri, papà, aquella senyora que atrevida. Ai, si calgués.
—Sí; ja podríem dir que'ns ha calgut la grossa.

gués filat sobre'l cove i encara que tinguéssim bot ple a vessar d'aigua vermella que dius tu i ells anomenen vi, no podríem beure.

—Per què?

—Per manca de mans. No has pensat mai en lo estrany que és que ells tinguin mans i nosaltres ales?

—No, solament reparava en que les seves dones en comptes de fer ous feien pollets ja criats.

—Doncs sí, ells tenen mans i poden beure amb bots, nosaltres tenim ales i volem.

—Els també volen.

—Què?

—Sí, ho vaig llegir en un diari; volem que no hi hagi lleves, volem la llengua catalana, volem administrar-nos, volem...

—Sí, noi, això realment és volar.

—Doncs, mira, en diuen voler.

—Són uns ximplers. Els has sentit? no més parlen de baralles.

—Es que crec que ho fan molt fort.

—No serà tant.

—Que sí, te dic, ho lleç eixen al diari.

—Orgues. Són uns embustersos.

—Que no!

—Que sí!

—Més fort ens barallem nosaltres.

—I ara?

—Que sí, diel!

—Fuig, home, fuig!

—Ja ho veuràs.

Dintre'l cove comença l'esbataçada, la mestressa se desperta i a cops de davantal acaba amb ella.

Tot-hom dorm i jo faig com si dormís. Els ànecs reconciliats recomencen la conversa.

—On anem?

—Crec que a mercat.

—Canviarem de mestressa.

—Francès o alemany, què hi fa?

—Pot-ser ens mataran.

—Es la vida.

MONI

DIÀLEGS IMAGINARIS

Els dos berrets

Diumenge al matí, al «Salón Cataluña», amagats als ulls de la gent, en un dolç recó plé de penombra fresca i regalada, com les muntanyes del Canigó, se trobaren junts, un moment, un parell d'hores, els berrets d'en Pere Corominas i d'en Lluís Durán i Ventosa.

Ja altres vegades s'hi havien trobat i una certa corrent d'espíritual simpatia s'era establerta entre tots dos.

Diumenge al matí, obeint a irresistible impuls, els dos berrets se saludaren i parlaren amigablement.

Aquesta és la seva conversa, interpretada curosament i fidel:

El d'en Corominas: Bon jorn, company.

El d'en Durán: Bon dia.

—I doncs, com per aquí?

—Donem una conferencia.

—Ah! Vosaltres també?

—Doncs què't pensaves?

—Penso que poques vegades s'escau que parlem en un mateix míting. Que tornem a ésser solidaris? Deixe'm guardar l'esquerra.

—Malgrat la meva modestia, conservaré la dreta.

—Avui venim inspirats. A mi em fa mal la copa de tants números que hi porto a dintre. Sospito que an en Pere li passa lo mateix. Sort que ens hem arribat fins a Roma per a airejar-nos.

—Que hi heu fet a Roma?

—No ho sé. En Pere se m'ha tret de sobre i he sentit que, extenent els braços; deia: *Tu Marcellus eris!*

—No ho diria pas per tu?

—Ca, berret! Si jo estava assobre un banc prenent la fresca!

—I on haveu anat després?

—Doncs mira, noi, «roda el món i torna al Born.» Després hem arribat fins al carrer de Ramalleres.

—Sí que heu fet marradal! Nosaltres tot just s'hem arribat al teatre «Principal»!

—Sempre sereu *provincianos*.

—I a vosaltres us ofega l'estètica.

—Ep, manol! Això no és teu. I si en Lluís ho sent te dirà que'ts berret de rialles. Nosaltres tenim de les coses una visió enlairada i no ens vè de dos mil·lions més o menys.

—Nosaltres ens estimem més anar fent depressa i amb profit. Escolta, escolta'ns com parlem.

Hi ha un silenci.

A la sala se sent el discurs del senyor Durán i Ventosa.

Els dos berrets, des de son recó, paren l'ala escoltant. El d'en Corominas té un aire de berret desmenjat que, a voltes, sembla molestar al d'en Durán i Ventosa, que fet, però, a contenir-se, guarda una amable reserva.

El d'en Corominas: Què vols que't digui? Tot això de reformar el teatre de la Santa Creu ho trobo mesquí, menestralot, burgès. Sapiguessis lo que era el teatre «Marcelus» de Roma, tot això te semblaria petit.

El d'en Durán: Bé, vaja, que hem de somniar truites ara? Vols creure'm a mi? Ves a donar un tom per la Boqueria.

—Posa't tranquil, que ja'm faré retratar.

—Sents com aplaudeixen? Això que acabem de dir, aquesta reforma del «Principal», aquest assaig de teatre municipal els hi ha agradat a la gent. Nosaltres estem per lo positiu.

—Però no havíem quedat que estavem en el període constructiu?

—Fill meu, se construeix lo que's pot. En els llargs mesos de vida activa que porto, ho he sentit a dir una pila de vegades an en Cambó.

—El nostre Pere, dispensa, és la costum, el meu Pere predica l'enlairament.

—Fuig, home; tot això de l'aviació està molt primparat. A un berret no li convé predicar més que l'elevació moderada. En passant d'un metre vuitanta cinc, alçaria de la Ben Plantada, és perillosa tota altitut. No li està bé a un berret tocar de peus a terra, però tampoc caure dels núvols. S'ha d'anar amb ales de plom. No's poden tenir perdigons a l'ala. Creu-mel!

—Que no sents com ens aplaudeixen també?

—Perque heu anomenat les places de toros? No veus que això és molt vell ja?

—I també els hi ha agradat a la gent això del teatre construït al centre de *l'isla*, (això de *l'isla* ho hem après aquests dies, estudiant plànols) que formen els carrers de Ramalleres, Bonsuccés, Rambla i Tallers. El teatre en mig de passeigs i jardins i sortidors...

—Sí, i en cada sortidor l'ou com balla.

—D'això no n'hi haurà. Te penses que som tan reaccionaris com vosaltres? El nostre projecte, imaginat per en Pere, curosament protegit per mi, no és el de la Reforma ni el del portal de l'Angel. Ep! aixís ho pensavem, mentres veníem cap aquí. Ara no sé si ell descarrilarà, perque devegades els homes, sense berret, s'encostipen. Es un projecte molt senzill. No més s'han d'expropiar quaranta set cases, un quartel i una església. Tot plegat vuit mil·lions i el teatre fet.

—No més que això? Tira peixet! No arribaràs pas tu a anar-hi a aquest teatre. Després de l'istiu, que descanso, t'asseguro que jo aniré al «Principal».

—Fet i fet, jo també. Allí ens veurem. Però consti que'l teatre «Marcelus» fou el teatre nacional romà.

—Sempre seràs un presumit. Quin tarot!

—Soc un capell, entens, berret?

En aquest moment sembla que la violència acabarà la conversa, però com el berret d'en Durán és un berret fort i un bon lliguero, rellisca amb elegància i cau a terra, amb molta elegància també.

L'altre, des de el mateix lloc de abans, xerra, xerra encara.

—Entenem-nos, don Eduard; vostè, a Espanya, quin pito hi toca?
—Faig el florero.

LES ENGUNIES DE JOHN BULL

— Com ho podria fer per a transformar totes aquestes esterlines en municions i tots aquests senyorets en soldats?

Arriba en Pere Corominas i el pren d'una revolada. En Durán cull el séu de terra, i amb la mànega comença a netejar-lo suaument, amb tova i dolça i regalada carícia...

JORDI APAMS

Una conferència d'en Rusiñol a Madrid

Seguint el curs de conferències organitzat per l'Ateneu de Madrid, amb el títol general de «Guia espiritual de España», el nostre amic Santiago Rusiñol, el gran escriptor-artista, donà, dilluns passat, en aquella entitat, una conferència, parlant dels *jardins d'Espanya*.

En Rusiñol, que pintant i escrivint hi té la mà trençada, també és un conferenciant. En Rusiñol és sempre lo que's proposa ésser, i cada hora de la seva vida artística, tan multiforme, és una nova agradable sorpresa.

Sabiem—com sab tot-hom—que en Rusiñol era un gran pintor i un gran escriptor, però ara resulta que és també un gran jardiner. En la seva conferència no'n volgueu més de coneixements tècnics de jardineria. Se les embrancà primerament per la jardineria grega, i allò és coneixement i tecnicisme i saber de que val!

Després parlà dels jardins de Granada, demostrant que'ls coneix pam a pam. I ja en aquesta pendent, tots els jardins d'Espanya, dels qui ha sapigut immortalitzar el suau i meravellós secret amb la magia de sos pincells, tingueren en sa paraula artista i somniadora una escaienta consagració.

L'ànima dels jardins no ha tingut mai secrets per a en Rusiñol. Ell els ha posseït xuclant-ne tota l'olorant melangia, tota la bellesa de la seva suggestió.

Parlà en Rusiñol, en sa conferència, dels jardins d'Aranjuez, del Laberinte de Barcelona, del Retir de Madrid, dels jardins de l'Edat Mitja, etc., i de tot parlà en forma tal, que l'auditori no's cansà d'aplaudir-lo i ovacionar-lo. Anem a dir que en Rusiñol ja hi està avesat an això.

La seva visió general dels jardins d'Espanya, anà acompanyada poèticament de l'evocació de la dòna, per quines gracies eternes viuen encara els jardins.

Digué que la primera flor a Espanya degué col·locar-la una dòna en els *cármenes* de Granada, i des d'aqueixa afirmació inicial fins al últim paragraf de sa conferència, en que diu que per fortuna encara ens queda aquesta joia dels jardins, qui sab si per l'amor de la dòna, aquestes dugues concepcions dels jardins i de les dones-flors i del amor a les flors i de la flor d'amor, fóren bellament teixides per en Rusiñol com en una garlanda que ofrenés a la bellesa melangiosa i superba dels jardins, una bellesa que ell ha d'estimar com un padrí a sa fillola, com un nuvi a la nuvia, que eternament l'espera sobre el flonjo llit de les desposalles.

Perque en Rusiñol si és pintor, escriptor, autor dramàtic, jardiner, és també—encara més—un poeta.

Pot-ser essencialment i per damunt de tot és un poeta.

Però això ja ho sabien vostès.

Dispensin, no hem tingut la pretensió de descobrir-ho.

Davant d'en Rusiñol ens descobrim admirats, tot estrenyent-li la mà.

ESPURNES DE LA GUERRA

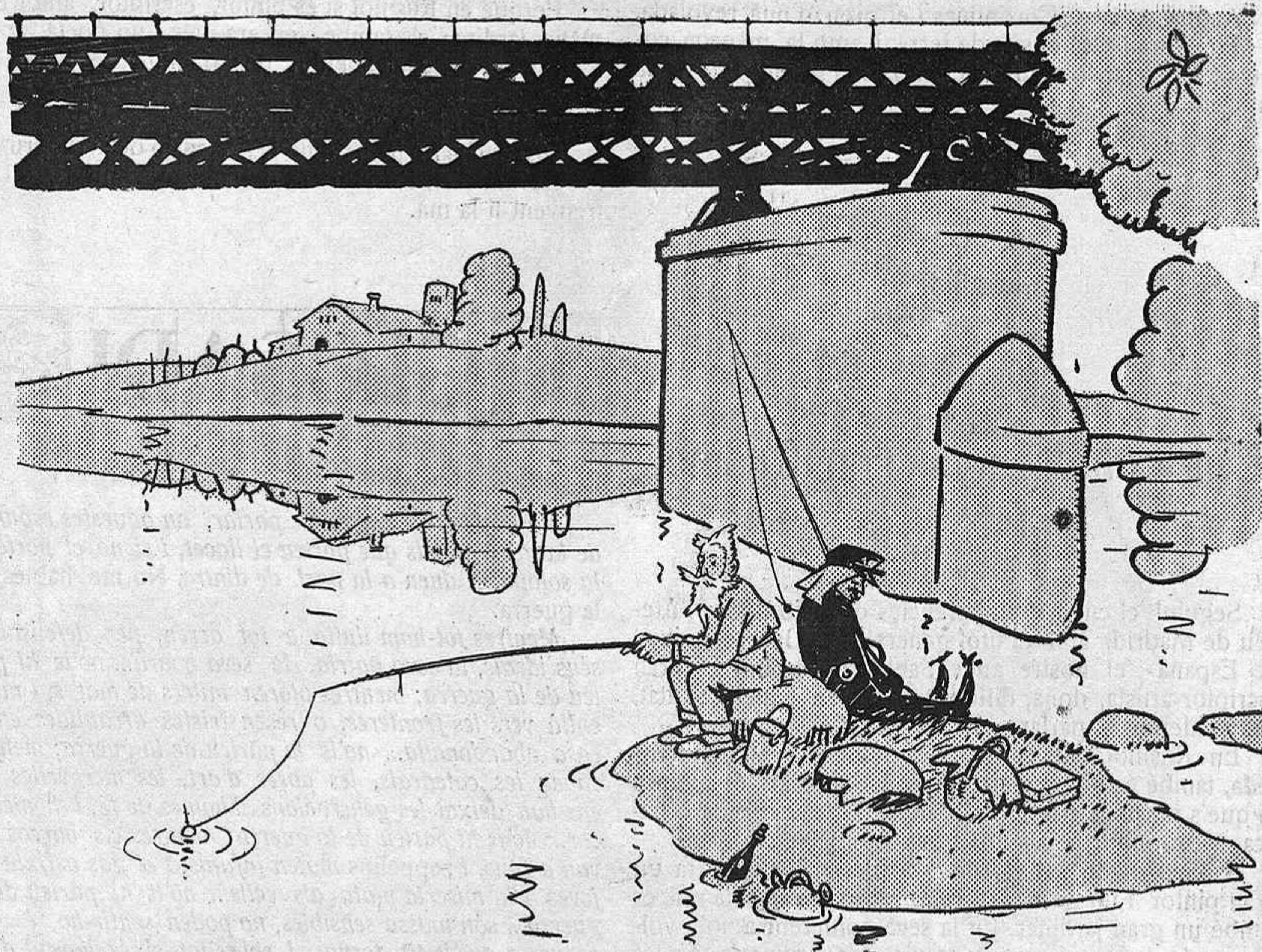
No és possible deixar de parlar, an aquestes espurnes de la guerra, dels que porten el llacet, i si no el porten a la solapa, el duen a la part de dintre, No me hables de la guerra.

Mentres tot-hom lluita a tot arreu, per defensar els seus ideals, la seva patria, la seva honra... no'ls hi parreu de la guerra; mentres ploren milers de mares, i miren enllà vers les fronteres, o resen tristes arraulides en la casa abandonada... no'ls hi parreu de la guerra; mentres cauen les catedrals, les obres d'art, les meravelles que ens han deixat les generacions d'homes de fè, i homes de cor... no'ls hi parreu de la guerra; mentres els barcos se'n van a fons, i zeppelins maten infants, i el gas asfixia els joves, i la miseria mata als vells... no'ls hi parreu de la guerra... són massa sensibles, no poden sentir-ho, és una conversa que'ls trastorna... i, sobre tot, si és havent dinat els atura la digestió, i la digestió d'un d'aquests homes, és cosa molt més important, que'ls milers d'homes que no mengen, i com que no mengen no digereixen.

Havem vist molts casos d'egoisme: (L'home en té un dipòsit tan gran, que per un lloc o altre li traspua) però confessem que com aquest cas del No me hablen de la guerra, tal volta no n'havíem vist mai cap. Aquest no hables vol dir: que reventi tot, però que no amoïnini! Que s'enfonsi tot menys a casa! Que plorin de lluny i jo no vegi llàgrimes; que hi hagi pobres però que no vinguin; que qui tingui ferits que se'ls curi, que qui tingui morts que'ls enterri; que qui tingui invàlids que'ls mantingui! Jo soc de pau, i no'm fico en res! Jo soc neutral i tinc dret a no moure'm, i quan hagi mort tot-hom que avisin, que jo tampoc aniré a l'enterro, perque pot-ser an aquest enterro me parlarien de la guerra.

Però això sí; aquests poltros, aquests dropos d'espirit, si de la guerra en surten aventatges, sien morals, sien materials (i molt més aquestes que les primeres), allavors ja poden parlar-ne; volen ésser a taula, volen ésser al dinar, i pobre del qui'ls faci nosa. Com que'ls altres seràn invàlids se'ls treurà del davant a empentes, dient-los-hi: «Tu ja has complert tot defensant els teus ideals, ara entro jo com a home pràctic, a treure profit dels teus entusiasmes, i qui diu entusiasmes diu cabories.

«Ara que la guerra ha passat, ara sí, ja en podem parlar.» Lo estat ha estat i no em parlem més. Com que era neutral no podia perdre. Han mort mil·lions d'homes al món i no he volgut ni que me'n parlessin, i ningú com els neutrals són dignes de ésser respectats, i dedicar-se an els seus negocis. No he ofès a ningú, que jo sàpiga, amb això han de protegir-me, i com que a força de no

ARCADIA-CONCABELLA

—En què pensa senyor Boladeres?
 —En que són una colla de ximples. Ells que vagin fent; mentrestant jo sóc el primer barceloní que ha vingut a estiuajar.

amoinar-me, de conservar la salut, soc el més fort i ha arribat la meva.

Lo que hauria d'arribar, així que acabés la guerra, que an aquests homes que no han volgut que se'ls parlés de la guerra, no se'ls deixés viure en la pau. Així com quan hi ha una liquidació es dona com a saldo tot lo inútil, considerar-los com a sobres! Enviar-los a una illa, on no poguessin fer mal, ni fer bé, una illa neutral; on fessin la digestió de l'herba que pasturessin, i d'allí, als llims, que és el seu lloc.

A menys que als llims tampoc els volguessin. Perque aquests homes egolstes, fins an els llims trobarten modo de fer d'usurer amb les ànimes.

XARAU

Dimarts debutà, al «Novedades», la senyora Xirgu amb sa companyia. De primer, la veritat, no sentíem res. Les primeres escenes de *El tercer marido* no arribàrem a entendre-les. Després el públic demostrà que volia sentir-ho millor i allò

se va arreglar una mica. La senyora Xirgu cridà més i aleshores poguerem constatar que amb el domini escènic que arriba a tenir de ses facultats, fa d'aquest petit paper de *El tercer marido* una curiosa i bella interpretació.

L'obra és una comedia tota plena de *toninadas*. A nosaltres no'ns va plaure massa. I encara, mercès an en Puga que estigué senzillament exquisit creant el seu tipu, riguerem una mica.

Aquesta obra d'en Sabatino López, traduïda per en Catarineu, podia haver sigut una gran comedia si l'autor hagués volgut aprofitar millor totes les situacions còmiques que li oferia l'argument.

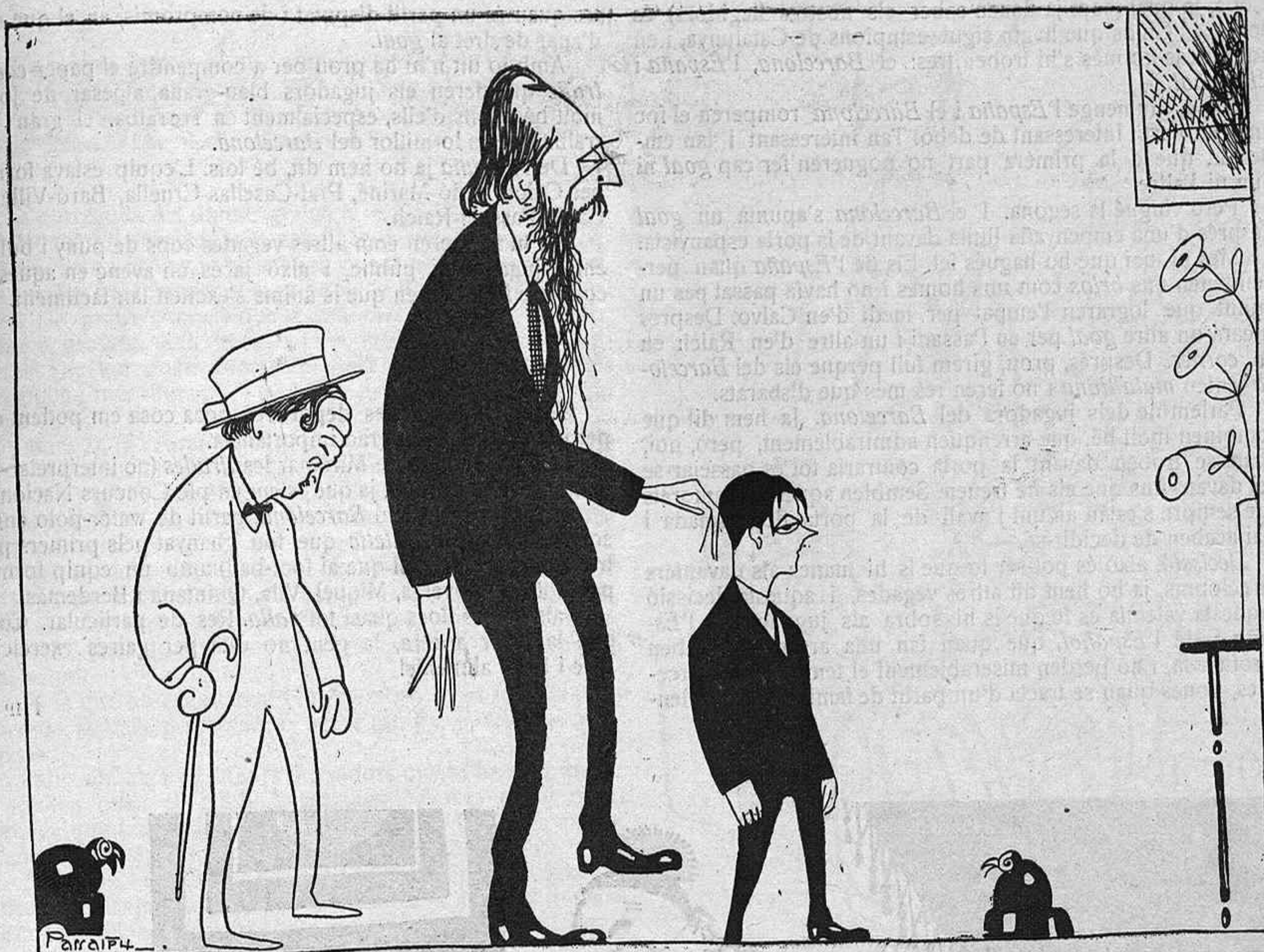
La companyia Xirgu l'interpretà amb força discreció i el públic aplaudí molt complacut.

Esperem veure a donya Margarida en obres de més alta volada.

Al «Romea» la companyia Granieri s'entreté representant les velles operetes de repertori: *Viuda alegre*, *Geisha*, *Casta Susana*, etc.

Al «Principal», esperant l'arribada de la colla d'en Simó Raso que debutarà demà, projecten una pel·lícula que se'n diu *Tierra baja*. Segons els cartells és lo mai vist, i nosaltres donem la raó als cartells. Es lo mai vist de barra. Mirin que la Nuri ballant *sevillanas* i l'amo amb manta zamorana i patilles de contrabandista, i lo demés per l'istil!...

La *troupe* del «Circo Ecuestre» acaba aquesta setmana; ens sembla que'l negoci no'ls deu haver anat gaire bé. Amb tot, el benefici de la senyora Rancy aconseguí omplonar el teatre. La senyora Rancy té un cavall que dança la matxitxa.

DE L'ART DE LA VELLURIA

El senyor Dalmau, de la Portaferritça, i els actuals expositors de la casa.

Els teatres del Paral·lel no ofereixen res de nou. Tot va molt mort. Fa calor.

Finalment a l'*Auditorium* s'hi donà, dimecres de l'altra setmana, la novena sessió del Cicle de comedia catalana, amb la reproducció de la bonica comedia *L'endemà de bodes* i la peça *Un joc de cartes*, havent-hi aplaudiments per a autors i comedians.

La darrera sessió degué tenir lloc ahir, dijous, interpretant-se *Quan l'amor ha encès la flama* i *Gent d'ara*, tancant-se així la serie, que ha resultat un èxit per als organitzadors. I a una altra!

TEATRE DE NATURALESA

Sembla que va endavant el projecte de constituir definitivament el «Teatre de Naturalesa» a Catalunya.

En vista del èxit aconseguit en els intents anteriors, principalment en la festa de l'any passat a La Garriga, alguns dels elements que hi intervingueren treballen ja per a donar enguany una serie de funcions bosquetanes en distints indrets, essent garantia de la serietat de l'empresa i de la brillantor del projecte, el sol fet d'haver-se contractat ja formalment artistes de la importància d'en Borràs (Enric) i de l'Alarma (Salvador).

Ara com ara no's poden donar altres detalls que'ls apuntats.

Esperem ben aviat afegir-hi noves sensacionals respecte a interpretes, a obres i a decorat indispensable.

Mentres tant, prenguin paciència, comencin a ensalivar i preguin a Déu per a que en Mella no'ns trenqui la neutralitat; o sinó als boscos no hi podrem anar a fer comedia, sinó drama.

Ara sí que anirem bé. Estem en plena dissidència futbol·lística. Els jugadors d'un Club se preparen a ingressar en un altre i els de l'altre se'n van a un altre i així successivament. Ja no hi ha fronteres. El títol de bon futbol·lista se cotitza ja com un ofici o una carrera qualsevol, i ja no trigarem gaire a veure com aquests xicots que saben pegar bones puntades de peu a la pilota són sol·licitats com a noies maques per les Celestines de tots els Clubs.

Diuen que si en Massana gran se passarà, més endavant, al *Barcelona*, que si l'Armet (Quinqué) anirà al *Español* i que si en Mallorca se col·locarà a l'*University*. Diuen... se diuen tantes coses estranyes que val més no *meneallo*.

Lo positiu per ara i tant és que en Tudó, ex jugador del *Barcelona*, s'ha passat a l'*Espanya* segons vegerem diumenge passat i que el Club vermell s'ha de confessar que ha fet una bona adquisició, ja que en Tudó és un noi que va a l'hora.

Ara, més endavant, ja anirem veient nous canvis més o menys naturals i una cosa o altra en sortirà d'aquest bullit.

Copa Barcelona.—No obstant i lo avençat de l'estació, ja que la calor apreta que és un gust, el Comitè de la F. C. C. F., (que Déu guardi) acordà que s'havia de disputar aquesta

Copa, la qual (com ja deuen saber els nostres llegidors) és sols pels Clubs que hagin sigut campions de Catalunya, i en aquest cas no més s'hi troben tres: el *Barcelona*, l'*Espanya* i l'*Español*.

I apa, diumenge l'*Espanya* i el *Barcelona* romperen el foc amb un partit interessant de debò. Tan interessant i tan empenyat que a la primera part no pogueren fer cap *goal* ni l'un ni l'altre.

Però vingué la segona. I el *Barcelona* s'apuntà un *goal* després d'una empenyada lluita davant de la porta espanyista.

Mes ni mai que ho hagués fet. Els de l'*Espanya* quan perden tenen uns *brios* com uns homes i no havia passat pas un minut que lograren l'empat per medi d'en Calvo. Després encara un altre *goal* per en Passani i un altre d'en Raich en un *corner*. Després, prou, girem full perque els del *Barcelona* tenien *mala lluna* i no feren res més que disbarats.

Parlem-ne dels jugadors del *Barcelona*. Ja hem dit que combinen molt bé, que arrenquen admirablement, però, noi, quan se troben davant la porta contraria tot és passejar-se pel davant fins que els ne treuen. Semblen aquells enamorats que sempre s'estàn amunt i avall de la porta de l'aimada i mai acaben de decidir-se.

Decissió, això és pot-ser lo que'ls hi manca als davanters barcelonins, ja ho hem dit altres vegades, i aquesta decissió i aquesta valentia es lo que'ls hi sobra als jugadors de l'*Espanya* i de l'*Español*, que quan fan una arrancada, saben aprofitar-la, i no perden miserablement el temps en fer tercerilles, bones quan se tracta d'un partit de família, però dolentes

quan és un partit disputat i de compromís, en el que s'ha d'anar de dret al *goal*.

Amb lo dit n'hi ha prou per a comprendre el paper *catàstrofic* que feren els jugadors blau-grana, a pesar de jugar molt bé, molts d'ells, especialment en Torralba, el gran Torralba que és lo millor del *Barcelona*.

De l'*Espanya* ja ho hem dit, bé tots. L'equip estava format per Oriol, Tudó-Mariné, Prat-Casellas-Cruella, Baró-Villena-Calvo-Passani-Raich.

No hi hagueren com altres vegades cops de puny i bullits entre jugadors i públic, i això ja és un avenç en aquestes coses de foot-ball en que'ls ànims s'exciten tan fàcilment.

**

De les altres festes deportives poca cosa em podem dir perque no tingueren gran importancia.

Al Tir de colom de Miramar les *tirades* (no interpretar-ho malament) de costum, ja que estem en ple Concurs Nacional.

Al Club de Natació *Barcelona*, partit de water-polo entre aquests i els de l'*Athletic* que fou guanyat pels primers per tres *goals* a un (igual que al foot-ball) amb un equip format per Robert, Lloveras, Miquel, Vila, Quintana i Berdemás.

I als demés llocs quasi tot *palla*. Res de particular. Com que la calor apreta, la gent no està per gaires exercicis. Aire i bons aliments!

HIP

CAPVUITADA

—Diguin lo que vulguin, les processons sempre són un èxit.
Aquí no hi ha més cera que la que crema!

BRAUS

La correguda del diumenge fou a benefici, honra i gloria del Montepío dels empleats dels Tranvies de Barcelona. El mal és que no hi hagué benefici ni honra ni gloria per ningú, com no fós pel remader senyor Felip de Pau Romaní, el qual envià sis braus com els que té per costum enviar, és a dir, grassos, grossos, amb unes banyes més altes que aquestes torres que ara estan construïnt pels carrers i places dels aixamplis i més durs de pelar que un gat, i això que un gat té set vides.

Doncs sí, ja veuràn: al anunciar-se la correguda ens digueren que vindria el Gall i la gent digué:

— Molt bé! Braus de don Felip de Pau Romaní, dos bons matadors, en Vicens Pastor i en Celita, i ademés el Gall? Molt bé!

Però vet-aquí que'l Gall diu que està malalt i no vé. Prou el supliren amb en Malla, a qui ja és sabut que s'aprecia, però els mateixos que havien dit: molt bé, digueren després:

— Un dinar de tant preu sense pollastre? Que se'l mengi qui vulgui.

I a fe que ho encertaren. Perque tots o quasi tots els plats sortiren agafats, o cremats, o sense sal. En fi, res, una desgracia.

I allò són els tres millors burxadors que hi ha avui dia?

Saben quan el Gall ho fa malament? Doncs en el quart i en el quint en Pastor i en Malla encara ho feren pitjor. S'adverteix que abans tampoc ho havien fet bé.

En Celita, en el tercer bastant bé, en l'últim no volgué fer quedar malament als companys i també va lluir-se, li clavà l'estoc al coll, el burxà tres vegades, provà el descabell tres o quatre cops i per fi acabà amb la punteta.

Cavalls morts, tretze (Eduards Dato del grop aiguardent de Valls.)

Els micos savis se declararen en vaga a mitja correguda, perque'l públic els abroncava amb raó, i en Vicens Pastor va renyar-los. Però el senyor president els cridà a la presidencia, on els hi donà una fregada d'orelles i reprengueren llur tasca de ressucitar rosses a copia de garrotades.

AIXELLETA

ESQUELLOTS

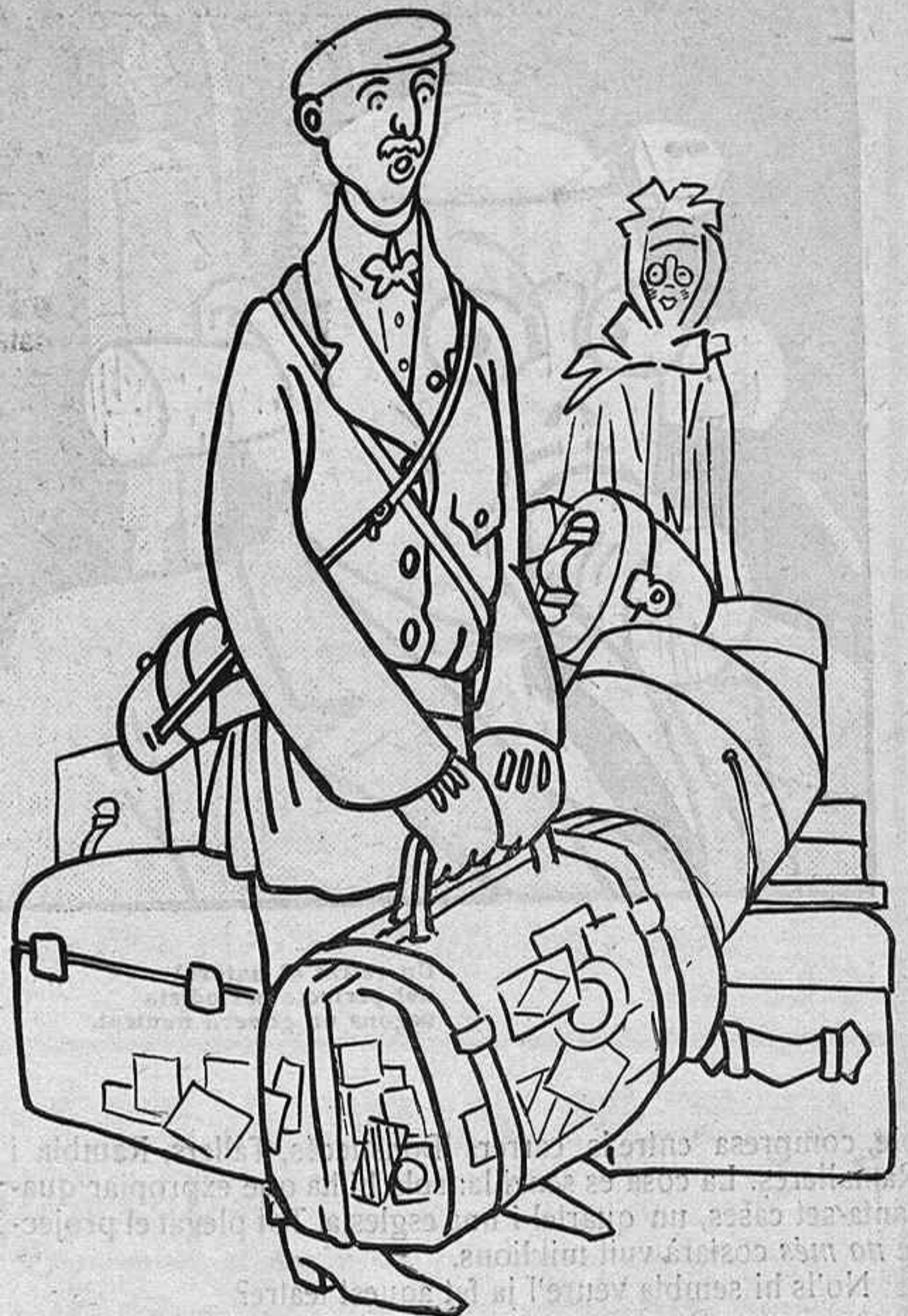
Ei Govern vol que'ls periodistes de tota Espanya sien discrets i no enraonin massa. Els directors dels diaris, que són uns bons nois, a tot lo que'l senyor Dato els ha demanat han dit que *bueno*, que sí, que no diràn res contra la neutralitat ni donaràn noves alarmants...

I després de tot això, el senyor Dato, al sortir d'un Consell de Ministres, diu que s'han tractat assumptes que «la discreción impide declarar».

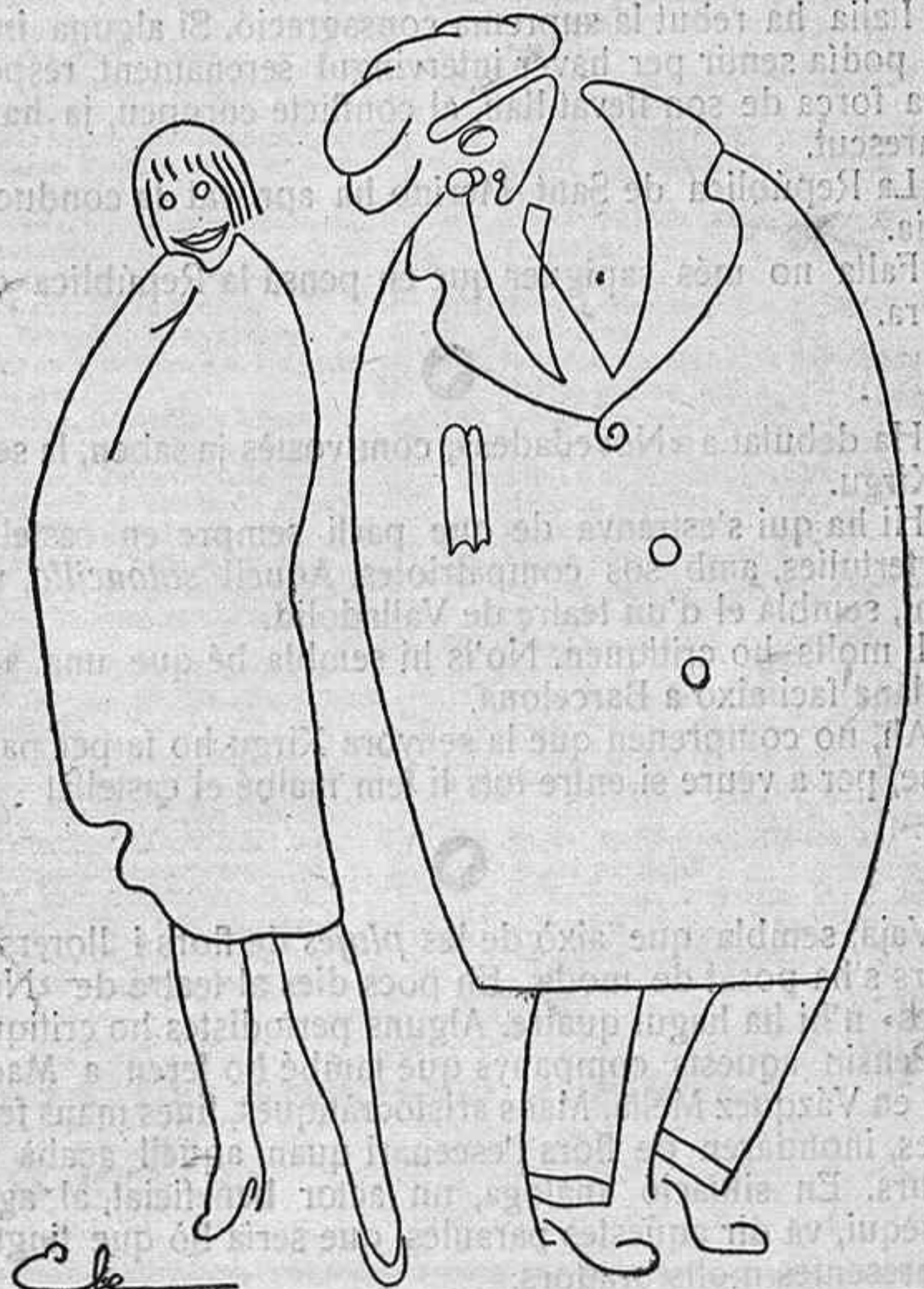
Home, senyor Dato, què opina vosté per «alarmar al públic»?

A veure si ens resultarà un bromista, vostè!

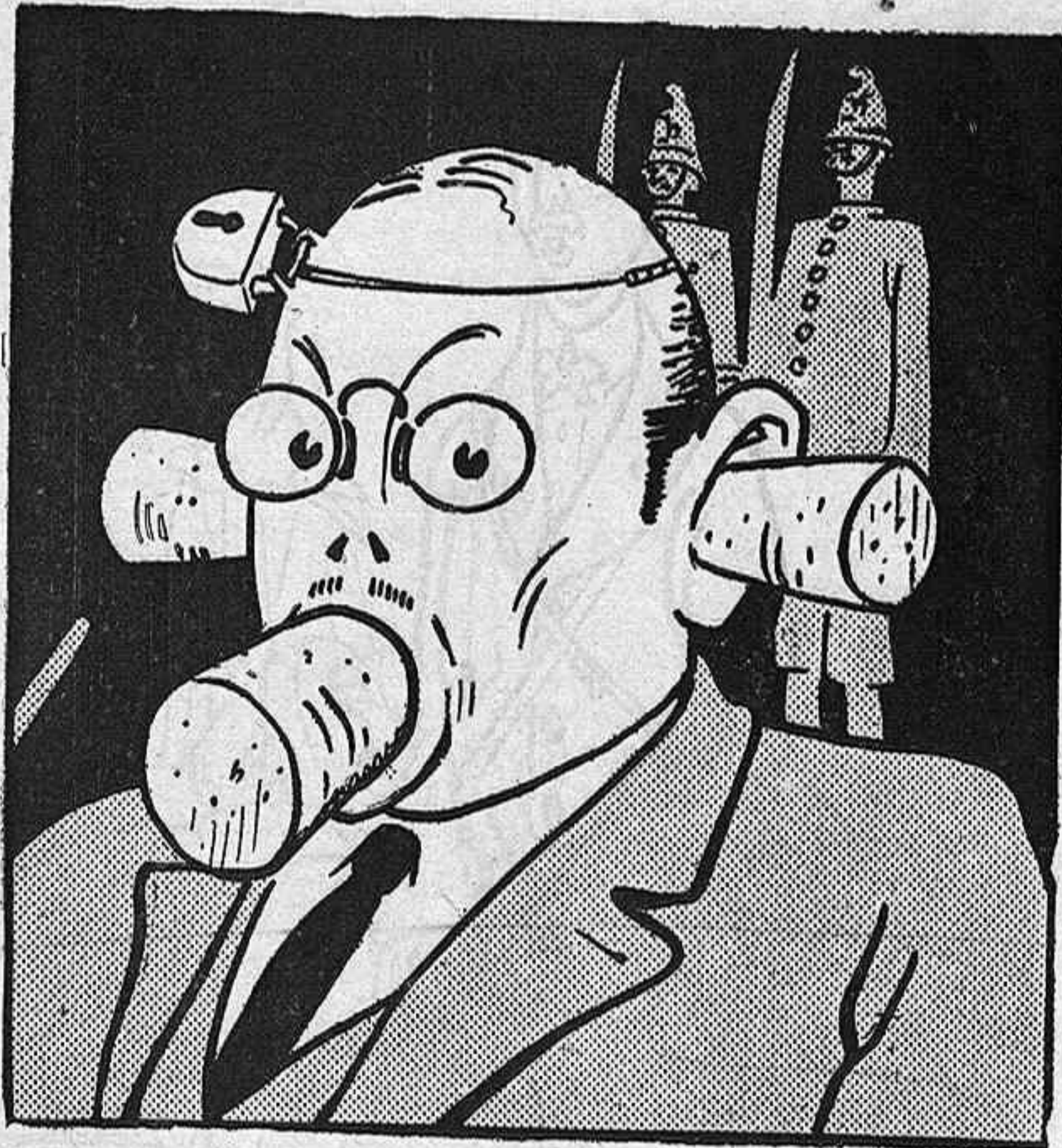
Ja'ls hi dèiem. Ara sembla que això del Teatre Català se posa serio i va de veres. Lo de reformar el «Principal» ja ens va bé i tots estem més contents que un orgue. Però això és una petitesa, comparat amb el projecte d'en Pere Corominas, que consisteix senzillament en construir el teatre en l'isla do-

— On anrem a estluejar aquest any?
— Ens podríem arribar al Congo.

— Què me'n diu d'aquestes pantorrilles?
— Pantorrilles!... No siguis prosaica, dona; això són les columnes de la cripta de Venus Afrodita.

Un retrat al natural del perfecte periodista segons un govern neutral.

ble, compresa entre'ls carrers [Bonsuccés, Tallers, Rambla i Ramalleres. La cosa és senzilla: sols hi ha que expropiar quaranta-set cases, un quartel i una església. Tot plegat el projecte *no més* costarà vuit mil·lions.

No'ls hi sembla veure'l ja fet aquest teatre?

Italia ha rebut la suprema consagració. Si alguna inquietut podria sentir per haver intervingut serenament, responent a la força de son llevat llatí, al conflicte europeu, ja ha desaparegut.

La República de Sant Merino ha aprovat la conducta de Italia.

Falta no més sapiguer que en pensa la República d'Andorra.

Ha debutat a «Novedades», com vostès ja saben, la senyora Xirgu.

Hi ha qui s'estranya de que parli sempre en castellà, a les tertulies, amb sos compatriotes. Aquell *saloncillo*, verament, sembla el d'un teatre de Valladolid.

I molts ho critiquen. No'ls hi sembla bé que una actriu catalana faci això a Barcelona.

Ah, no comprenen que la senyora Xirgu ho fa per patriotisme, per a veure si entre tots li fem malbé el castellà!

Vaja, sembla que això de les *plujes* de flors i llorers als actors s'ha posat de moda. En pocs dies al teatre de «Novedades» n'hi ha hagut quatre. Alguns periodistes ho critiquen.

Pensin aquests companys que també ho feren a Madrid amb en Vázquez Mella. Mans aristocràtiques, fines mans femenines, inondaren de flors l'escenari quan aquell acabà son discurs. En situació anàloga, un actor beneficiat, al agrair l'obsequi, va dir aquestes paraules, que seria bò que tinguessin presents molts oradors:

—Me sembla que és massa verd per a un burro tan petit!

La vista a l'Audiencia del crim de la Blanca, ha deixat a Barcelona una mica de recó la guerra europea.

I saben lo que ha dit la Blanca?

Doncs no res menys que va obrar en defensa propia.

Les víctimes no poden desmentir-la, perque fòren mortes sense defensa propia. Aixís, doncs, la Blanca ha carregat el mort an els morts.

Procediment alemany!

Aquell galifardeu que té tanta alçada com poca dignitat, al qual hem vist vestit de pells, com un esquimal, vestit de *conde*, amb un fonograf a coll i bè o lluint una livia i un berret de copalta i fumant puro, sempre amb un lletrero a l'esquena, sense donar-se poca ni molta vergonya del seu modo de viure al veure passar per el seu costat als treballadors del moll, als paletes, als obrers de tota mena d'oficis que no tenen la seva força ni la seva joventut, ara s'ha disfregat de Manelic per anunciar una pel·lícula anomenada *Terra Baixa*, que també és *Terra Baixa* disfregada.

Trobem que ja comença a passar de mida. Si fóssim l'Enric Borràs el demandaríem per injuria i calúnia, com, si fóssim en Guimerà, demandaríem als autors de la pel·lícula per escarni a la nostra obra.

— Si aquest fulano no vol treballar i els nostres regidors troben que fa patxoca, que l'anomenin guardià d'una d'aquestes torres Eiffel ridícoles que estan bastint en els carrers i places dels aixampis.

La Junta Provincial de la Comissió Permanent contra la Tuberculosis ens anuncia que dintre poc dies tindrà lloc a Barcelona la Festa titulada «de la flor» a benefici dels malalts pobres.

Celebrarem que, tot divertint-se molt, reculleixin forses pessetes.

Que així com és segur que abundaran molt les flors, que abundin també els quartos.

Ara sí que podem estar tranquils.

El general Weyler ha declarat que és partidari decidit de la neutralitat.

Ai, quin pes ens hem tret de sobre!

Un dels cocodrils *de debó* que formaven part d'un número de *varietés* al «Teatro Español, després de ferir, l'altre dia, al domador, va saltar a les butaques, produint l'espant que és de suposar.

Afortunadament, la bestiola, que reganyava una restrellera de dents punxagudes que feia fredat, no va propassar-se més i fou engarjolada sens altre contratemps.

I conten els que ho van veure que, un cop engabiat, el cocodril plorava,... plorava a llàgrima viva.

Al sortir, una espectadora exclamà tota esglaidida:

—Vaja, que no diguin... Encara hi ha espectacles més perillosos que'l *vaudevill*.

Llegeixo:

«Los mauristas de esta capital proyectan celebrar el próximo domingo, en el «Mundial Palace», un banquete popular, para solemnizar la fiesta onomástica del insigne patricio don Antonio Maura.»

Els faràn el banquet, si volen, però que sigui *popular* ja ho dubtem una mica més.

Antoni López, editor, Rambla del Mitg, 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat n.º 2

EL CATALÀ DE "LA MANCHA"

Novela de SANTIAGO RUSIÑOL

PREMI FASTENRATH 1915

Edició de paper de fil: 4 pessetes

EDICIÓ POPULAR: UNA pesseta

GLOSARI

per XARAU

UNA pesseta

LOS CENT CONCEYLS DEL CONCEYL DE CENT

escrits de ma de

FRA FELIU PIU DE SANT GVIU

UNA pesseta

COLECCIÓN DIAMANTE

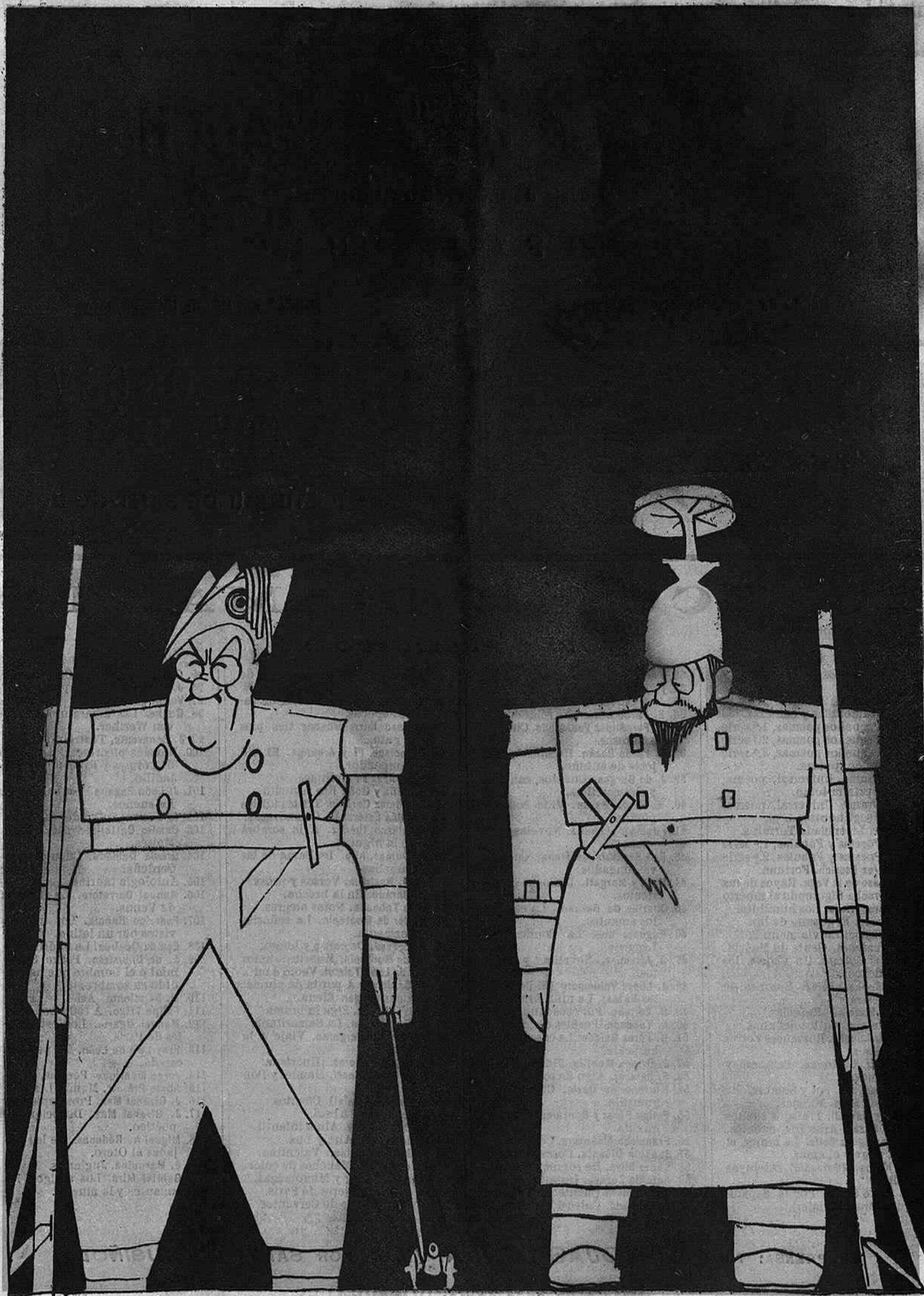
TOMOS PUBLICADOS:

1. . de Campoamor. Doloras, 1. ^a serie.	33. } A. Flores. Doce españoles de	62. Beaumarchais. El Barbero de	95. Obras menores de Cervantes.
2. — Doloras, 2. ^a serie.	34. } brocha gorda.	63. A. Sevilla.	96. J. Pérez Zúñiga. Chapuceras.
3. — Humoradas y cantares.	35. José Estremera. Fábulas.	64. Angel R. Chaves. Cuentos de va-	97. Voltaire. Cándido.
4. — Pequeños poemas, 1. ^a serie	36. E. Pardo Bazán. Novelas cortas.	rias épocas.	98. Goethe. Las amarguras del jo-
5. — Pequeños poemas, 2. ^a serie	37. E. Fernández Vaamonde. Cuentos	65. Alfonso Karr. Buscar tres pies	ven Werther.
6. — Pequeños poemas, 3. ^a serie	amorosos.	al gato.	99. J. Benavente. Teatro rápido.
7. — Colón, poema.	38. E. Pardo Bazán. Hombres y mu-	66. Francisco Pi y Arsuaga. El Cid	100. Novelas picarescas. Lazarillo
8. — Drama Universal, poema,	jerres de antaño.	Campeador.	de Tormes y Rinconete y Cor-
primer tomo.	39. J. de Burgos. Cuentos, cantares	67. Vital Aza. Pamplinas.	tadillo.
9. — Drama Universal, poema,	y chascarrillos.	68. A. Peña y Goñi. Río revuelto.	101. J. León Pagano. La balada de
segundo tomo.	40. E. Pardo Bazán. Vida contem-	69. E. Gómez Carrillo. Tristes idilios	los sueños.
10. — El Licenciado Torralba.	poránea.	70. Nicolás Estévez. Calandracas.	102. A. Guerra. Polvo del camino.
11. — Poesías y Fábulas, 1. ^a serie	41. } Jacinto Laballa. Novelas inti-	71. V. Blasco Ibáñez. A la sombra	103. Camilo Castello Branco. María
12. — Poesías y Fábulas, 2. ^a serie	42. } mas.	de la higuera.	Moisés.
13. E. Pérez Escribá. Fortuna.	43. Fr. ^a Sarasate de Mena. Cuentos	72. A. Dumas, hijo. La Dama de las	104. Graella Deledda. Cuentos de la
14. A. Lasso de la Vega. Rayos de luz	vascongados.	Camelias.	Cerdeña.
15. F. Urreola. Siguiendo al muerto	44. F. Pi y Margall. Diálogos y ar-	73. J. M. Bartrina. Versos y prosa.	105. Antología taurina.
16. A. Pérez Nieva. Los humildes.	tículos.	74. F. Barado. En la brecha.	106. Manuel Carretero. La espuma
17. S. Rueda. El gusano de luz.	45. Charles de Bernard. La caza de	75. Luis Taboada. Notas alegres.	de Venus.
18. S. Delgado. Lluvia menuda.	los amantes.	76. Xavier de Montepín. La señorita	107. Federico Rahola. Los ingleses
19. O. Frontaura. Gente de Madrid.	46. Eugenio Sue. La Condesa de	Tormenta.	vistos por un latino.
20. Miguel Melgosa. Un viaje á los	Lagarde.	77. A. Zozaya. De carne y hueso.	108. Eça de Queiroz. La nodriza.
infiernos.	47. R. Altamira. Novelitas y cuen-	78. X. de Montepín. Muerto de amor	109. A. de Chamisso. Pedro Schle-
21. A. Sánchez Pérez. Botones de	tos.	79. Onda León Tolstol. Venid á mí...	mihl ó el hombre que ha per-
muestra.	48. J. López Valdemoro (El Conde de	80. A. Calderón. A punta de pluma.	didido su sombra.
22. J. M. Matheu. ¡Rataplán!	las Navas). La niña Araceli.	81. Enrique Murger. Elena.	110. M. Sarmento. Así.
23. T. Guerrero. Gritos del alma.	49. R. Soriano. Por esos mundos...	82. Luis Taboada. Siga la broma.	111. Felipe Trigo. A todo honor.
24. Tomás Luceño. Romances y otros	50. L. Taboada. Perfiles cómicos.	83. L. G. de Giner. La Samaritana.	112. Manuel Ugarte. Los estudian-
excesos.	51. B. Pérez Galdós. La casa de Sha-	84. Cyrano de Bergerac. Viaje á la	tes de Paris.
25. L. Rufz Contreras. Palabras y	kespeare.	luna.	113. Fray Luis de León. La perfecta
plumas.	52. J. Ortega Munilla. Fina.	85. E. Antonio Flores. ¡Huérfana!	casada.
26. R. Sepúlveda. Sol y Sombra.	53. F. Salazar. Algo de todo.	86. Ivan Tourgueneff. Hamlet y Don	114. Jorge Manrique. Poesías.
27. J. López Silva. Migajas.	54. Mariano de Oavía. Cuentos en	Quijote.	115. Abate Prévost. Manón Lescaut.
28. F. Pi y Margall. Trabajos sueltos	guerrilla.	87. A. Pestana (Cafel). Cuentos.	116. J. Givanel Mas. Prosa epistolar
29. E. P. Bazán. Arco iris, cuentos.	55. Felipe Pérez y González. Peccata	88. T. Dostolewsky. Alma infantil.	117. J. Givanel Mas. Devocionario
30. E. Rodríguez Solís. La mujer, el	minuta.	89. E. de Amlols. Aire y Luz.	poético.
hombre y el amor.	56. Francisco Aloántara. Córdoba.	90. L. Garoía de Giner. Valentina.	118. Miguel A. Ródenas. De las ma-
31. M. Matoses (Corzuelo). ¡Aleluyas	57. Joaquín Dloenta. Cosas mías.	91. E. de Amlols. Manchas de color.	jadas al Otero.
finas!	58. López Silva. De rompe y rasga.	92. Voltaire. Zadig y Micromegas.	119. E. Marquina. Juglarías.
32. E. Pardo Bazán. Por la España	59. Antonio Zozaya. Instantáneas.	93. M. Ugarte. Mujeres de Paris.	120. Gabriel Miró. Los amigos, los
pintoresca (viajes).	60. J. Zahonero. Cuentecillos al aire	94. Obras menores de Cervantes.	amante y la muerte.
	61. L. Taboada. Colección de tipos.		

EN PRENSA: TOMO 121 **HOJAS DE LA VIDA** POR SANTIAGO RUSIÑOL

Precio de cada tomo: DOS REALES

NOTA. — Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en lliuranses del Giro Mútuu o be en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitg, 20, Barcelona, la rebrà a volta de correu, franca de ports. No responem d'extravios si no's remet, además, un ral pera certificar. Als corresponals se'ls otorguen rebaixes.

Monsieur Lerroxx

INTERVENCIONISTES

Von Der Mella

La Torratxa és un personatge de la literatura catalana que apareix a la novel·la 'L'Esquilla de la Torratxa' de Joan Vinyes. És un personatge amb una gran capacitat d'adaptació i un caràcter amb molts contrastos. És un personatge que ha estat molt estudiat i analitzat pels lectors i els crítics literaris.